

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

MAKROIQTISODIYOT KAFEDRASI

TALABALAR UCHUN MUSTAQIL TA'LIM

**“JAHON IQTISODIYOTI” va “XALQARO IQTISODIY
MUNOSABATLAR” fanidan mustaqil ta’lim bo’yicha uslubiy qo’llanma**

TOHKEHT -2024

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

MAKROIQTISODIYOT KAFEDRASI

TALABALAR UCHUN MUSTAQIL TA’LIM

**“JAHON IQTISODIYOTI” va “XALQARO IQTISODIY
MUNOSABATLAR” fanidan mustaqil ta’lim bo’yicha uslubiy qo’llanma**

TOHKEHT -2024

“Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar”, “Jahon iqtisodiyoti” o‘quv dasturlariga muvofiq uslubiy qo‘llanma ishlab chiqilgan.

Uslubiy qo‘llanma “Makroiqtisodiyot” kafedrasining yig‘ilishida muhokama qilindi va Iqtisodiyot fakulteti uslubiy kengashining “11” -09- 2024 yil 2-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlandi.

Mazkur o‘quv-uslubiy qo‘llanma Universitet O‘quv-uslubiy kengashining 2024-yil 28-noyabrdagi majlis bayoni bilan tasdiqlangan, 4-sonli bayonnoma.

Tuzuvchilar:

Sultanova L.SH. Makroiqtisodiyot” kafedrasini dotsenti , i.f.n.

Rahmatova N.A. Makroiqtisodiyot” kafedrasini katta o‘qituvchisi, i.f.f.d., PhD.

Taqrizchilar:

Vaxabov A.V. “Makroiqtisodiyot” kafedrasini mudiri, i.f.d., professor;

Alimov R.A. Makroiqtisodiyot” kafedrasini professori, i.f.d.

Yusupov A.S. Toshkent Davlat Iqtisodiyot universiteti “Jahon iqtisodiyoti va Xalqaro iqtisodiy munosabatlar” kafedrasini professori, DSc

KIRISH

Mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash maqsadida ta'lim jarayoni sifati va samaradorligini oshirish oliy ta'lim muassasalarining asosiy vazifalaridan biridir. Ushbu muammoni hal qilishda nafaqat o'quv jarayoni, balki butun o'qish davrida ham, imtihon davrida ham amalga oshiriladigan bilimlarni nazorat qilish muhim o'rin tutadi. Shuni ta'kidlash kerakki, ta'lim faoliyati, boshqa har qanday kabi, ikki darajada amalga oshirilishi mumkin:

- ♣ reproduktiv (ma'lumotni takrorlash, ko'nikmalarni egallash)
- ♣ ijodiy (axborotni idrok etish va uni baholashda mustaqillik, faol diqqat, bilish jarayonida ishtirok etishning yuqori darajasi va boshqalar).

Reproduktiv darajadagi ta'lim faoliyatining ahamiyati shundaki, u bilimlarni o'zlashtirish, uni mustahkamlash va amaliy faoliyatda foydalanish uchun saqlash imkonini beradi. Ammo talabalarning o'quv-pedagogik jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan reproduktiv faoliyat darajasida erishilgan natija bilan belgilanadi.

Samarali mustaqil o'quv ishlarida talaba shaxsining o'zini o'zi anglashi sodir bo'ladi: intellektual faollik oshadi, o'ziga va o'z ishining natijalariga ma'lum talablar kuchayadi, bu esa pirovardida nazariy bilimlarni mustahkam o'zlashtirishga va uni amalda qo'llash qobiliyatiga yordam beradi.

O'qitish nazariyasi va amaliyotida an'anaviy ravishda uchta nazorat turi qo'llaniladi: joriy, oraliq, yakuniy. Ular maqsadi, amalga oshirish vaqti, qo'llaniladigan vositalar va usullar bilan farqlanadi. Nazorat turlari ob'ektivlik, o'rganilgan narsalarni o'zlashtirish chuqurligini tekshirish, shuningdek, psixologik va tarbiyaviy ma'noda teng emas. Talabalar bilimini nazorat qilishni faollashtirish uchun ham an'anaviy, klassik, vaqt sinovidan o'tgan shakllarga ham, yangi pedagogik texnologiyalarga ham, bilimlarni baholashning muallif nou-xaulariga ham tayanish zarur. Nazoratning an'anaviy shakllaridan voz kechish uchun hech qanday sabab yo'q, lekin ular nazorat, o'zaro nazorat va o'z-o'zini nazorat qilishni to'g'ri birlashtirish uchun yangi tarkib bilan to'ldirilishi kerak.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida universitet bitiruvchisining kelajakdagi mehnat faoliyati yosh mutaxassisning kasbiy kompetensiyalariga aniq va juda yuqori talablarni qo'yadi. Amalda shunday holatlar mavjudki, mehnatga qiziqqan va unda o'z qobiliyatini namoyon etayotgan yosh mutaxassis o'zida turli sabablarga ko'ra o'quv jarayonida ololmagan bilimlari yetishmasligini aniq anglab yetgan.

Barcha sabablar orasida ikkitasini ajratib ko'rsatish mumkinki, o'qituvchilarning malakasini oshirish va o'quvchilar bilimini monitoring qilishning yangi, ilg'or texnologiyalarini joriy etish orqali mumkin, bu esa o'quv jarayonining samaradorligiga ta'sir qiladi.

Oliy o'quv yurtlarida shakllangan talaba bilimini nazorat qilish tizimi faqat talabalarning kerakli hajmdagi bilimlarni o'zlashtirishi va uni qayta ishlab chiqarishiga qaratilgan bo'lib, bugungi kunda na talabani, na o'qituvchini qanoatlantirmaydi. Bu holat talabani mustaqil bilim olish va amaliyotda qo'llash qobiliyatiga yo'naltiradigan nazorat va o'z-o'zini nazorat qilishning yangi shakllari bilan almashtirilishi kerak.

Ushbu o'quv qo'llanmada kurs materiallarini muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun mustaqil ishlarni bajarishning bir nechta variantlari muhokama qilinadi.

1-BO'LIM. EKSPORTNI DIVERSIFIKASIYALASH VA EKSPORT SALOHIYATINING TAHLILI

Iqtisodiyoti rivojlanayotgan har bir davlat eksport hajmini oshirishga harakat qilmoqda. O'sib borayotgan, diversifikatsiyalangan eksport boshqa kanallar qatori bilim va texnologiyalarni uzatish va pirovardida innovatsiyalar paydo bo'lishi uchun kuchli rag'batdir. Jahon eksport bozorini chuqur bilish tendentsiyalarni bashorat qilish va milliy iqtisodiyotni optimal rivojlanish strategiyalari bilan ta'minlash imkonini beradi. Shu munosabat bilan, jahon bozorini tahlil qilishning an'anaviy usullari bilan bir qatorda, eng yangi innovatsion platformalar va vositalardan foydalanish juda muhimdir. Ularning barchasi katta ma'lumotlar bazalariga ulanish tufayli mavjud bo'ldi.

Bugungi kunda rag'batlantiruvchi tezlikda paydo bo'layotgan vositalar orqali milliy iqtisodiyotning eksport salohiyatini aniqlashda vizualizatsiya usulidan foydalanish talabalar uchun juda foydali. Keling, ulardan biriga to'xtalib o'tamiz.

Vazifani bajarish bo'yicha bosqichma-bosqich ko'rsatmalar.

Talabalar Xalqaro Savdo Markazi (ITC) veb-saytida - <https://intracen.org/resources> orqali dunyo mamlakatlari eksport salohiyatini ko'rib chiqishga taklif qilinadi. ITC'ning innovatsion bozor tahlili va resurs yechimlari 200 dan ortiq mamlakat va hududlarda muhim savdo ma'lumotlarini taqdim etadi hamda xalqaro miqyosda sotiladigan tovarlar uchun talab va taklif tendentsiyalarini yaxshiroq tushunish uchun vositalarni taqdim etadi. TC Market Analysis real vaqt rejimida savdo dinamikasi, bozorga kirish sharoitlari, o'sish potentsiali va siyosat tanlovlari, mumkin bo'lgan biznes sheriklari va biznes operatsiyalari haqida ma'lumotlarni taqdim etadi.

Manbalar soni, ma'lumotlardan foydalanish imkoniyati va qiymati keskin o'sib borayotgan muhitda sayt manfaatdor tomonlarga ma'lumotni amaldagi ma'lumotlarga aylantirish imkoniyatini taqdim etadi. Sayt xalqaro savdo oqimlari bo'yicha tanqidiy batafsil statistik ma'lumotlarni taqdim etadi, shuning uchun o'z mahsulotlarini, bozorlarini va etkazib beruvchilarini diversifikatsiya qilish

imkoniyatlarini izlayotganlar real vaqt ma'lumotlari asosida o'z ustuvorliklarini belgilashlari mumkin. Ushbu ma'lumotlar mamlakat, mahsulot, yil va qiymat bo'yicha grafik va kartografik formatlarda bo'linadi.

Talabalar xalqaro savdo markazining <https://www.trademap.org/> veb-saytida dunyo mamlakatlari eksport salohiyatini ko'rib chiqishga taklif qilinadi. Sayt navigatsiyasida siz dunyoning istalgan mamlakati tashqi savdo operatsiyalarining ayrim jihatlarini osongina ko'rib chiqishingiz mumkin. Guruhdagi har bir talabaga alohida mamlakat ajratiladi.

Mazkur pedagogik texnologiyaning algoritmi.

Sayt navigatsiyasida keltirilgan qadamlar bo'yicha alohida mamlakatni tahlil qilish uchun quyidagi bosqichlar taklif etiladi - <https://exportpotential.intracen.org/en/>.

Quyidagi fikrlar ko'rib chiqiladi va tahlil qilinadi:

Eng yirik savdo hamkorlari bo'lgan mamlakatning eksport salohiyati - geoxarita chizish.

Rasm eng yirik savdo hamkorlari bilan qiymat jihatidan potentsial va haqiqiy eksport o'rtasidagi eng katta mutlaq farqni ko'rsatadi, bu bizga qo'shimcha eksportni amalga oshirish imkoniyatlarini ko'rish imkonini beradi.

2. Eksport tushumini hisobga olgan holda mahsulot moddasi bo'yicha eksport salohiyati (bo'shliqlar jadvali).

Bu raqam avtomatik ravishda eksport tovarlarini milliardlab AQSH dollaridagi eksport tushumidan kelib chiqib tartiblaydi. Ushbu vosita har bir eksport mahsulotining ulushini qiymati va valyuta tushumlari nuqtai nazaridan ahamiyatini baholash imkonini beradi. Ushbu vosita alohida mamlakatlar va mamlakatlar guruhlari, shuningdek, alohida tovarlar yoki kichik tarmoqlar bo'yicha eksport salohiyatini baholash imkonini beradi.

3. Mahsulotlar bo'yicha eksport salohiyati

Endi O'zbekistonning eksport salohiyatini "daraxt xaritasi" diagrammasi ko'rinishida ko'rib chiqamiz.

Amalga oshirilgan eksport, ya'ni mumkin bo'lgan eksportning foizi sifatida haqiqiy eksport quyuqroq rangda ta'kidlangan. Shu bilan birga, biz sizning e'tiboringizni mahsulotning to'rtburchak-hujayrasining o'lchami boshqa hujayralarga nisbatan qanchalik katta bo'lsa, qiymat jihatidan qanchalik katta bo'lishiga qaratamiz. Xuddi shunday, kursorni o'rganilayotgan sektor ustiga olib borib, iqtisodiyotning eksport tarmoqlarining har birini batafsilroq ko'rib chiqishingiz mumkin.

4. "Yulduz nurlari" - yulduz nurlari ko'rinishidagi mamlakat eksport salohiyati.

Saytda saytni navigatsiya qilish vositalaridan foydalanib, siz mamlakatning eksport salohiyatini nurlar bilan doira (yulduz) ko'rinishida taqdim etishingiz mumkin. Bu yerda siz bugungi kunda alohida mamlakat eksport qilayotgan tovarlarga jahondagi potentsial talabni qiymati bo'yicha tartiblangan holda, shuningdek, amalga oshirilgan va amalga oshirilmagan eksport salohiyatini ko'rishingiz mumkin.

<https://exportpotential.intracen.org> veb-saytida siz ko'rsatkichlarni hisoblashning batafsil metodologiyasini topishingiz mumkin, bu o'z-o'zidan keng auditoriyaning umumiy iqtisodiy ma'lumotga egaligini kengaytiradi.

5. Eksportni diversifikatsiya qilish.

Keling, eksportni diversifikatsiya qilish masalalarini hal qilishga yordam beradigan sayt navigatsiyasiga murojaat qilaylik. Umuman olganda, diversifikatsiya - bu biznesni kengaytirishning yangi usullarini izlash, eksport qilish - tovarlar turlarini yoki ularning miqdorini ko'paytirish, yangi eksport qiluvchi kompaniyalar bozoriga kirish.

6. Yakuniy bosqich. Talabalar ushbu natijalarni yagona mamlakat eksport salohiyatining tahlili sifatida izohlashlari tavsiya etiladi.

Shu bilan birga, talabalarga ushbu vosita mavjud ma'lumotlar asosida ob'ektiv shakllantirilgan model, algoritmi ekanligini tushuntirish kerak. Ammo qaror qabul qilish juda murakkab jarayon bo'lib, u boshqa ko'plab sabab va oqibatlarni o'z ichiga oladi. Bu vosita, masalan, aniq bozorlarni (neft, paxta, meva va boshqalar) empirik tahlilidan nimasi bilan farq qiladi? Uning vizual tasvirni taqdim etishi, bu sizga butun rasmni darhol qo'lga kiritish va batafsil tahlil paytida nima qochib ketishini ko'rish imkonini beradi, lekin juda muhim va istiqbolli bo'lishi mumkin.

Bundan tashqari, saytda eksport xaritasi yordamida vizualizatsiya mavjud. Va bu o'rganilayotgan sayt imkoniyatlarining faqat kichik bir qismi. Eksport potentsial xaritalaridan tashqari, foydalanuvchilar savdo va investitsiya xaritasi, standartlar xaritasi, xaridlar xaritasi, savdo raqobatdoshligi xaritasi va bozor tahlili portalidan foydalanishlari mumkin.

2-BO'LIM. IQTISODIY MURAKKABLIK INDEKSI TAHLILI

Iqtisodiy murakkablik indeksi (ECI) mamlakatlarning eksport savatchasining xilma-xilligi va murakkabligiga asoslangan reytingidir. Murakkablik darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlar bir qator murakkab ixtisoslashgan imkoniyatlarga ega va shuning uchun murakkab mahsulotlarning yuqori xilma-xil assortimentini ishlab chiqarishga qodir.

Mamlakatning iqtisodiy murakkabligini aniqlash nafaqat mamlakatning samarali bilimiga bog'liq. Mamlakatning imkoniyatlari to'g'risidagi ma'lumotlar nafaqat u ishlab chiqaradigan mahsulotlarning mutlaq miqdori, balki shu mahsulotlarning hamma joyda ko'pligi (mahsulotni eksport qiluvchi mamlakatlar soni), boshqa mamlakatlar mahsulotlarining murakkabligi va xilma-xilligida ham mavjud.

Iqtisodiy murakkablik har bir mamlakat eksportiga kiritilgan ishlab chiqarish imkoniyatlarining xilma-xilligi va murakkabligini ifodalaydi. Iqtisodiy

murakkablik indeksi (ECI) mamlakatlar o'rtasidagi daromad farqlarini tushuntirib berishi va kelajakdagi o'sishni boshqa ko'rsatkichlarga qaraganda yaxshiroq bashorat qilishi ko'rsatilgan.

Iqtisodiy murakkablik indeksi (ECI) yirik iqtisodiy tizimlar, odatda shaharlar, mintaqalar yoki mamlakatlarning ishlab chiqarish imkoniyatlarining yaxlit o'lchovidir. Xususan, ECI aholi tomonidan to'plangan va shahar, mamlakat yoki mintaqada mavjud bo'lgan iqtisodiy faoliyatda ifodalangan bilimlarni tushuntirishga intiladi. Ushbu maqsadga erishish uchun ECI ma'lum bir joyda mavjud bo'lgan bilimlarni unda mavjud bo'lgan faoliyatning o'rtacha bilimi va faoliyat haqidagi bilimni ushbu iqtisodiy faoliyat amalga oshiriladigan joylarning o'rtacha bilimi sifatida belgilaydi.

Mamlakatning daromad darajasiga nisbatan yuqori iqtisodiy murakkablik iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantiradi. ECI MIT Media laboratoriyasidan Sezar A. Hidalgo va MIT Hukumat maktabidan Rikardo Xausmann tomonidan Kennedi Garvard universitetida ishlab chiqilgan.

ECI ma'lumotlari Iqtisodiy murakkablik observatoriyasidan mavjud. Iqtisodiy murakkablik indeksining dastlabki formulasi 2009 yilda nashr etilgan. ECI mamlakatlarning xilma-xilligi va mahsulotlarning hamma joyda mavjudligi haqidagi ma'lumotlarni hisobga olganligi sababli, u mamlakat eksportining xilma-xilligi va ularning murakkabligi haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan iqtisodiy murakkablik o'lchovini taqdim etishi mumkin.

Mazkur pedagogic texnologiyaning algoritmi:

<https://atlas.cid.harvard.edu/countries/232/paths> Iqtisodiy Murakkablik atlas saytiga kirib :

Tegishli mamlakatni tanlang.

Sahifa navigatsiyasiga (faol tugmalar) murojaat qilib, eksportning murakkabligini tahlil qiling. Har bir sahifani navigatsiya tugmasini bosganingizda, siz rasmni va chap tomonda - tayyor tahlilni ko'rasiz. Raqamlar va tahlil matnini

bitta faylga ko'chiring, hamma narsani bitta Word faylida bajaring: grafiklar va tahlillar, shuningdek sarlavha sahifasi. Bularning barchasini tahlil qiling va ayting.

Hammasi bo'lib tahlilning quyidagi bosqichlari olinadi (sahifalarni navigatsiya qilish bo'yicha):

Eksport savati

/ Eksport murakkablik daralasi

/ Eksport o'sish dinamikasi

/ Jahon eksporti ulushining o'sishi

/ Yangi mahsulotlarga diversifikatsiya qilish

/ Potentsial o'sish imkoniyatlari

/ Yangi xususiyatlar

3-BO'LIM. HUDUDLARNING MINTAJIY FAROVONLIGI:

HAYOTNING ANQIROQ O'LCHASI"

Hududingiz ta'lim, atrof-muhit, xavfsizlik va farovonligingiz uchun muhim bo'lgan boshqa mavzularda qanday ishlamoqda? Ushbu interaktiv sayt - <https://www.oecdregionalwellbeing.org> - ma'lum bir mintaqadagi farovonlikni o'lchash va uni hayot sifatimiz uchun markaziy o'n bir mavzuga asoslangan 447 OECD mintaqalari bilan solishtirish imkonini beradi.

OECD Mintaqaviy farovonlik veb-vositasi sizning mintaqangizdagi farovonlikni o'lchash va uni hayot sifatimiz uchun muhim bo'lgan o'n bir mavzuga asoslangan 394 boshqa OECD mintaqalari bilan solishtirish imkonini beradi.

Mintaqaviy farovonlikning taqqoslanadigan o'lchovlari baholashning yangi usulini taklif qiladi va jamiyatlarga o'z fuqarolarining farovonligini oshirish uchun harakat qilish imkoniyatini beradi.

2023 yilga kelib OECDning to'laqonli a'zolari bo'lgan mamlakatlar soni 38 taga yetdi: Avstraliya, Avstriya, Belgiya, Buyuk Britaniya, Vengriya, Germaniya, Gretsiya, Daniya, Isroil, Irlandiya, Islandiya, Ispaniya, Italiya, Kanada,

Kolumbiya, Kosta-Rika. , Latviya, Litva, Lyuksemburg, Niderlandiya, Yangi Zelandiya, Norvegiya, Meksika, Polsha, Portugaliya, Koreya Respublikasi, Slovakiya, Sloveniya, AQSh, Turkiya, Finlyandiya, Fransiya, Chexiya, Chili, Shveytsariya, Shvetsiya, Estoniya, Yaponiya.

Mintaqaviy farovonlik ma'lumotlar to'plami mahalliy va OECD mintaqalaridagi farovonlikning to'qqiz asosiy ko'rsatkichini taqdim etadi, ular moddiy sharoit (ish va uy-joy) va hayot sifatini (ta'lim, sog'liq, atrof-muhit, xavfsizlik va xizmatlardan foydalanish) qamrab oladi. Bu jihatlarni o'lchash uchun tanlangan ko'rsatkichlar majmui kishilarning individual sifatlari va ularning mahalliy sharoitlari yig'indisidir.

Mazkur pedagogic texnologiyaning algoritmi:

<https://www.oecdregionalwellbeing.org/index.html> saytiga kiring

Mintaqani tanlang (masalan, Kolumbiyadagi Bogota Metropolitan tumani <https://www.oecdregionalwellbeing.org/CO11.html>)

So'ngra farovonlik uchun muhim bo'lgan o'n bir mavzuni qamrab olgan ko'rsatkichlarning o'zi. Ba'zi ko'rsatkichlar interaktivdir (ularni bosish orqali siz qiymatlarni ko'rishingiz mumkin). Har bir element uchun tahlil matnidan nusxa oling va uni Word fayliga joylashtiring.

Har bir mintaqa farovonlik uchun muhim bo'lgan o'n bitta mavzu bo'yicha baholanadi. Ko'rsatkich qiymatlari 0 dan 10 gacha ball sifatida ifodalanadi. Yuqori ball boshqa mintaqalarga nisbatan yaxshiroq ishlashni ko'rsatadi

Iqtisodiy hamkorlik va hamkorlik tashkiloti mintaqalari qanday ahvolda ekanini ko'rish uchun xaritani o'rganing va o'xshash farovonlikka ega hududlarni toping. Har bir mintaqa farovonlik uchun muhim bo'lgan o'n bitta mavzu bo'yicha baholanadi. Ko'rsatkich qiymatlari 0 dan 10 gacha ball sifatida ifodalanadi. Yuqori ball boshqa mintaqalarga nisbatan yaxshiroq ishlashni ko'rsatadi.

Umuman olganda, talabalar Word faylida bitta mintaqaning to'liq tavsifiga ega bo'lishi kerak.

Tahlil natijalarini sharhlang va hisobot bering.

4-BO'LIM. YaLPI ICHKI MAHSULOT BO'YICHA MAMLAKAT TAHLILI

<https://data.worldbank.org/indicator> Jahon banki saytiga kiring.

Quyidagi ko'rsatkichlarni tanlang:

$GDP \text{ (hozirgi AQSH dollari)} / (AQSh \text{ dollarida } YaIM) \text{ Aholi jon boshiga}$

$GDP(hozirgi AQSH dollari) / (AQSh \text{ dollarida aholi jon boshiga } YaIM)$

Har bir ko'rsatkich uchun 2 ta Excel faylini yuklab oling

Har bir fayl barcha mamlakatlar uchun bitta ko'rsatkichni o'z ichiga oladi. O'zingiz 2 ta davlatni tanlang, ya'ni har bir talabani o'z juftligi bor. Siz taqqoslanadigan ma'lumotlarga ega mamlakatlarni tanlashingiz kerak. Buning uchun quyidagi havola orqali reytingda yonma-yon joylashgan 2 ta davlatni olishingiz kerak

5. Excelda 2 ta mamlakat kontekstida 2 ta ko'rsatkichning har biri uchun grafik va diagramma tuzing.

6. Grafikda nimani ko'rsatayotganini tahlil qiling va tavsiflang, har bir 2 ball uchun kamida 8 ta jumla.

5-BO'LIM. BARCHA MUSTAQIL ISHLARNI AMALGA BERISH NAMUNASI.

1. Tayyorgarlik bosqichi. O'qituvchi talabalarga aniq mamlakatlarning tegishli ko'rsatkichlarini tahlil qilish vazifasini qo'yadi, tuzilishi, ko'lami, dinamikasi va boshqalarni taqqoslash vazifasini qo'yadi. Talaba topshiriqni bajarishga tayyorgarlik ko'radi va u har bir nazariy pozitsiyani berilgan parametrlarni tahlil qilish va maxsus adabiyotlar va davriy nashrlardan misollar bilan ko'rsatishi kerak. Bundan tashqari, talaba tahliliy materiallarning grafik rasmlarini taqdim etishi kerak.

2. Analitik topshiriq himoyasi uchun maxsus tayyorlangan katta ma'ruza zalida o'tkaziladi. Talaba mavzuni ochib berish tartibini belgilashga haqli. Lekin mavzu doirasida talaba savollarga ular tuzilgan tartibda javob berishi kerak. Mavzu bo'yicha barcha savollarga javob bergandan keyingina talaba qo'shimcha savollarga javob berishi kerak.

Bilimni nafaqat o'qituvchi, balki kursdoshlari ham baholaydi va bu o'quvchining bilim darajasini tushunishiga yordam beradi. Ba'zi talabalar boshqalar uchun ortiqcha o'ziga ishonchdan xalos bo'lishadi, to'g'ri javob ularga o'z-o'zini ishonchini oshiradi, o'z-o'zini hurmat qilishni rivojlantirishga yordam beradi va guruhda obro'ga ega bo'lishga yordam beradi; asosiysi, barcha talabalar o'z bilimlarini baholashning ob'ektivligiga ishonadilar, ular o'qituvchiga hech qanday e'tiroz qilmaydilar;

Butun mavzuni topshirib bo'lgach, ya'ni, topshiriqni to'liq himoya qilish, talaba o'qituvchi bilan suhbatlashadi, u tahlilning grafik dizayni va sifatini tekshiradi, umumiy bahoni chiqaradi va unga qo'yadi. Agar talaba ikkita "a'lo - yaxshi" yoki "yaxshi - qoniqarli" baholar o'rtasida bilim darajasini ko'rsatgan bo'lsa, u yakuniy baho qo'yishdan oldin o'z bahosini to'g'irlash va o'z bilimini o'qituvchiga himoya qilish huquqiga ega.

3. Xulosa qilish. O'qituvchi talabalarning o'ziga xos bilimlarini, javoblarning afzalliklari va kamchiliklarini, shuningdek, tipik sharhlar mavjud bo'lgan asosiy mavzularni tavsiflaydi. Qoidaga ko'ra, ularni baholash motivatsiyaga ega va

o'quvchilarga ishonchli ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchi talabalar eng ko'p maslahat so'ragan mavzularni tahlil qiladi, shuningdek, talabalar yordam so'ramagan o'quv fanining mavzularini sanab o'tadi. Guruhning o'quv fanidan yuqori sifatli ishlashi ko'rinishidagi natija o'qituvchi tomonidan umumlashtiriladi.

4. Baholashdan keyingi munozara talabalarning ushbu bilimlarni nazorat qilish texnikasi bo'yicha fikrlarini o'rganishdan iborat. Agar mavjud bo'lsa, unda tanqidiy sharhlar tinglanadi. Shu tarzda tuzilgan frontal so'rov o'quv materialini o'zlashtirishda yuqori natija beradi. Muallif tajribasi shuni ko'rsatadiki, bunday nazorat turi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini ortishiga olib keladi va ularni o'quv fanini mustaqil chuqur o'rganishga yo'naltiradi. Bunday nazorat o'quvchilar bilimiga bo'lgan talabni oshiradi.

XULOSA

Ushbu uslubiy qo'llanmada jahondagi mamlakatlar uchun iqtisodiy ko'rsatkichlarni vizualizatsiya qilish vositalaridan foydalangan holda talabalarning mustaqil ishlariga misollar keltirilgan. Bunday vositalar juda informatsion, vizual tushunarli, qo'shimcha hisob-kitoblarni talab qilmaydi va global miqyosda mavjud.

Universitetlarda iqtisodiy yo'nalishlarda tahsil olayotgan talabalar foydalanishi mumkin bo'lgan boshqa ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish vositalari mavjud va bundan tashqari, ular har kuni ko'proq yana ma'lumotlar topishu mumkin. Bunday ma'lumotlar davrida axborot vizualizatsiyasi taqdim etayotgan muammolarning murakkabligi va kengligi tadqiqotda ham, muammolarni hal qilishda ham ijodkorlik va fikrlashni talab qiladi.

Ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish empirik ma'lumotlarga butunlay yangi ma'no berish va ba'zi yashirin tendentsiyalar va aks holda e'tiborga olinmaydigan ma'lumotlarni ochib berish imkoniyatini ochadi. Ma'lumotlarga ega bo'lish raqobatchiga nisbatan qo'shimcha afzallikdir, ammo ma'lumotlarni to'g'ri tushunish - bu haqiqiy kuch. Ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish vositalari sizga ma'lumotlardan eng samarali usullarda foydalanish imkonini beradi, bu esa samaradorlik, foyda va sotishni yaxshilaydi. Shu bilan birga, bu xarajatlarni kamaytirishga, ish soatlarini tejashga va tezda qaror qabul qilishga yordam beradi.

Talabalarning mustaqil ishi uchun tavsiya etilgan ma'lumotlar manbalari ularning ishonchliligiga shubha tug'dirmaydi. Saytlarda barcha tayyorgarlik ishlari amalga oshirildi, qolgan narsa vizual rasmlarni to'g'ri talqin qilish, kerak bo'lganda qo'shimcha faktlardan foydalangan holda tahlil qilish va xulosalar chiqarishdir

Ushbu resursga ega bo'lish hukumat darajasida ham, kompaniya darajasida ham qaror qabul qilishni osonlashtiradi, bu kelajakda talabalar uchun foydali bo'ladi. Ushbu shakldagi ma'lumotlar keng manfaatdor foydalanuvchi, ommaviy axborot vositalari va keng jamoatchilik uchun mavjud. Ayniqsa, universitetlarning iqtisodiyot fakultetlarida, shuningdek, tashqi iqtisodiy aloqalar masalalari bo'yicha kurs va treninglarda o'quv jarayonida bunday vositalardan foydalanish foydalidir.

FOYDALANILGAN AXBOROTLAR RO'YXATI

1. The Export Potential Map. The official site "International Trade Center - Technical Cooperation Agency of the United Nations Conference on Trade and Development and the World Trade Organization". URL: <https://exportpotential.intracen.org/#/home>

2. Decreux Y. and Spies J: Export Potential Assessments A methodology to identify export opportunities for developing countries. URL: https://exportpotential.intracen.org/media/1089/epa-methodology_141216.pdf

3. User Guide. URL: <https://marketanalysis.intracen.org/UserGuide.aspx>

4. <https://www.oecd.org/regional/how-is-life-in-your-region.htm>

5. <https://atlas.cid.harvard.edu/countries>

6. <https://data.worldbank.org/indicator>

7. Sultanova L. SH. Adilov. B. B (PDF) The export potential of Uzbekistan with the use of innovative analytical tools. [https://www. researchgate. net/publication/342748340_The_export_potential_of_Uzbekistan_with_the_use_of_innovative_analytical_tools](https://www.researchgate.net/publication/342748340_The_export_potential_of_Uzbekistan_with_the_use_of_innovative_analytical_tools).

MUNDARIJA

Kirish.....	5
1. Eksport salohiyatini tahlil qilish va eksportni diversifikatsiya qilish.....	7
2. Iqtisodiy murakkablik indeksini tahlil qilish.....	10
3 “Hududlarning mintaqaviy farovonligi: hayotni aniqroq o'lchash”	12
4. Yalpi ichki mahsulot (YaIM) bo'yicha mamlakatlar tahlili.....	14
5. Barcha mustaqil ishlarni amalga oshirishning taxminiy sxemasi.....	15
Xulosa.....	17
Foydalanilgan resurslar ro'yxati.....	18

[illegible]

SULTANOVA LOLA SHARAFOVNA
RAHMATOVA NARGIZAXON A'ZAMXONOVNA

Adadi 100 nusxa. Hajmi 1,3 b/t. Bichimi 60x84 1/16
«Times New Roman» garniturasida. Ofset usulida bosildi
OOO «BOOKMANY PRINT» bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahri, Uchtepa tumani, 22-mavze, 17-b.

